

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM (femte avdelningen)

den 12 december 2000 *

I mål T-11/00,

Michel Hautem, tjänsteman vid Europeiska investeringsbanken, Schouweiler (Luxemburg), företrädd av advokaterna M. Karp och J. Choucroun, Luxemburg, delgivningsadress: advokatbyrån Karp, 84, Grand-Rue, Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska investeringsbanken, företrädd av juridiske chefsrådgivaren J.-P. Minnaert, rättsavdelningen, i egenskap av ombud, biträdd av advokaten G. Vander-sanden, Bryssel, delgivningsadress: Europeiska investeringsbanken, 100, boulevard Konrad Adenauer, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: franska.

angående en talan om ersättning för den ideella skada sökanden anser sig ha lidit på grund av Europeiska investeringsbankens vägran att verkställa förstainstansrättens dom av den 28 september 1999 i mål T-140/97, Hautem mot EIB (REGP 1999, s. I-A-171 och II-897),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (femte avdelningen)

sammansatt av ordföranden R. García-Valdecasas samt domarna P. Lindh och J.D. Cooke,

justitiesekreterare: byrådirektören G. Herzig,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet den 12 september 2000,

följande

Dom

Bakgrund till tvisten

- 1 Sökanden började tjänstgöra vid Europeiska investeringsbanken (EIB) den 16 december 1994, som vaktmästare i tjänsteklass K och löneklass K004.

- 2 Den 31 januari 1997 beslutade ordföranden vid EIB, med stöd av artikel 38.3 i EIB:s tjänsteföreskrifter och i enlighet med den partssammansatta kommitténs motiverade yttrande enligt artikel 40 i samma föreskrifter, att säga upp sökanden med omedelbar verkan på grund av särskilda skäl, utan indragning av rätten till avgångsvederlag, för överträdelse av artiklarna 1, 4 och 5 i EIB:s tjänsteföreskrifter (nedan kallat uppsägningsbeslutet).

- 3 Sökanden väckte genom ansökan, som inkom till förstainstansrättens kansli den 29 april 1997, talan om ogiltigförklaring (T-140/97) mot uppsägningsbeslutet.

- 4 Genom dom av den 28 september 1999 i mål T-140/97, Hautem mot EIB (REGP 1999, s. I-A-171 och II-897, nedan kallad domen i målet Hautem) ogiltigförklarade förstainstansrätten uppsägningsbeslutet. Domslutet i denna dom har följande lydelse:

”1. Europeiska investeringsbankens beslut av den 31 januari 1997, genom vilket sökanden har avsatts från sin tjänst utan indragning av rätten till avgångsvederlag, ogiltigförklaras.

2. Europeiska investeringsbanken förpliktas ersätta sökanden för upplupna löner från och med tidpunkten för avsättningen.

3. Sökandens yrkanden om skadestånd ogillas.

4. Europeiska investeringsbankens yrkande om skadestånd avvisas.

5. Europeiska investeringsbanken skall ersätta samtliga rättegångskostnader.”

- 5 Genom skrivelse av den 18 oktober 1999 begärde sökandens ombud att EIB skulle ta ställning beträffande verkställigheten av domen i målet Hautem. EIB:s ombud svarade, genom skrivelse av den 22 november 1999, att EIB hade för avsikt att överklaga denna dom. Skrivelsen innehöll för övrigt inget ställnings- tagande beträffande frågan om verkställighet av domen.
- 6 Genom ansökan, som inkom till domstolens kansli den 26 november 1999 överklagade EIB domen i målet Hautem (mål C-449/99 P). Till stöd för sin talan åberopade EIB i synnerhet att såväl sökandens återinsättande i tjänst som en utbetalning av upplupna löner skulle leda till att EIB:s anställda gavs status som tjänstemän trots att de är kontraktsanställda.
- 7 EIB begärde inte något interimistiskt beslut avseende uppskov med verkställighet av domen i målet Hautem.
- 8 Sökandens ombud begärde per fax av den 30 november 1999 att EIB skulle tillsända honom löneskalorna och att EIB skulle fastställa summan av de upplupna löner som var utestående i enlighet med domslutet i domen i målet Hautem.
- 9 EIB:s ombud svarade, genom skrivelse av den 8 december 1999, enligt följande:

”Det är enligt bankens mening... minst sagt förhastat, och strider möjligen mot god rättskipning, att efterfölja [denna] begäran, eftersom begäran rör just de två

punkter av domslutet i förstainstansrättens dom, som skall klargöras genom domstolens dom i det överklagade målet. Om de upplupna lönerna utbetalades, skulle det kunna leda till en skyldighet att återbetala, om domstolen skulle ogiltigförklara förstainstansrättens dom i detta avseende.”

- 10 Sökandens ombud begärde, genom fax av den 21 december 1999 till EIB:s ombud, att EIB skulle vidta nödvändiga åtgärder för att återinsätta hans klient i tjänst samt utbetala upplupna löner. Sökandens ombud förklarade även att han, om ett tillfredsställande svar från EIB uteblev, skulle ansöka om interimistiska åtgärder för att få till stånd en verkställighet av domen i målet Hautem vid äventyr av vite.
- 11 EIB:s ombud bekräftade, genom fax av den 22 december 1999 till sökandens ombud, att EIB ansåg ”att den, av skäl hänförliga till god rättskipning samt med hänsyn till att det var osäkert huruvida domen i målet Hautem var lagenlig i sak, inte var skyldig att återinsätta Michel Hautem eller att utbetala de upplupna lönerna i enlighet med den överklagade domen”.
- 12 EIB:s ombud angav, genom fax av den 30 december 1999, att EIB ansåg att den ”för närvarande inte var skyldig att efterkomma” sökandens begäran och vidhöll sitt ställningstagande i enlighet med skrivelserna av den 8 december och den 22 december 1999.

Förfarandet och parternas yrkanden

- 13 Sökanden har genom ansökan, som inkom till förstainstansrättens kansli den 18 januari 2000, väckt förevarande talan.

- 14 Sökanden ansökte genom särskild handling, som inkom till förstainstansrättens kansli den 26 januari 2000, interimistiskt om verkställighet av domen i målet Hautem vid äventyr av vite.
- 15 Genom särskild handling, som inkom till förstainstansrättens kansli den 17 mars 2000, ansökte sökanden om rättshjälp.
- 16 Genom beslut av den 7 april 2000 avvisade förstainstansrättens ordförande begäran om interimistiska åtgärder med motiveringen att rätten inte var behörig att pröva denna begäran.
- 17 Den 11 april 2000 träffades parterna vid ett informellt sammanträde tillsammans med ordföranden på förstainstansrättens femte avdelning för att försöka göra upp i godo. Parterna kunde inte enas.
- 18 Genom skrivelse av den 5 juni 2000 avstod sökanden från att inge en replik.
- 19 Ordföranden på förstainstansrättens femte avdelning beviljade genom beslut av den 26 juni 2000 sökanden rättshjälp.
- 20 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (femte avdelningen) att inleda det muntliga förfarandet utan att vidta föregående åtgärder för bevisupptagning.

21 Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens frågor vid offentlig förhandling den 12 september 2000.

22 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

— förplikta EIB att till honom utge 60 000 euro i ersättning för den ideella skada han har lidit genom underlåtenheten att verkställa domen i målet Hautem, samt

— förplikta EIB att ersätta rättegångskostnaderna.

23 EIB har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan, samt

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Prövning i sak

24 Enligt fast rättspraxis förutsätter gemenskapens ansvar att flera villkor är uppfyllda, nämligen att det agerande som läggs institutionerna till last är

rättsstridigt, att det verkligen föreligger en skada och att det finns ett orsakssamband mellan agerandet och den åberopade skadan (domstolens dom av den 1 juni 1994 i mål C-136/92 P, kommissionen mot Brazzelli Lualdi m.fl., REG 1994, s. I-1981, punkt 42, och förstainstansrättens dom av den 28 september 1999 i mål T-48/97, Frederiksen mot parlamentet, REGP 1999, s. I-A-167 och s. II-867, punkt 44).

EIB:s rättsstridiga agerande

Parternas argument

- 25 Sökanden har gjort gällande att EIB allvarligt har åsidosatt sina skyldigheter genom att envist vägra att verkställa en dom, trots att denna är verkställbar. EIB:s inställning strider inte endast mot sökandens intressen utan även mot allmän ordning.
- 26 Vad gäller den delen av domslutet i domen i målet Hautem som rör EIB:s skyldighet att till sökanden utbetala upplupna löner från och med dagen för uppsägning, har sökanden anfört att såväl hans begäran att få kännedom om det exakta belopp han har rätt till som hans begäran att få del av löneskalorna för att själv kunna räkna ut beloppet har avslagits av EIB. EIB har även vägrat att återinsätta sökanden i tjänst.
- 27 EIB har anfört att banken har förklarat för sökanden varför den ansåg att det hörde till god rättskipning att avvakta domstolens dom till följd av överklagandet mot domen i målet Hautem och att den samtidigt försäkrat att den skulle

respektera sina skyldigheter, vilka slutligen skulle framgå av domstolens dom, oavsett innehållet. Det är därför felaktigt att påstå att EIB har gjort sig skyldig till passivitet genom att inte verkställa domen i målet Hautem eller att den har givit uttryck för en vägran att verkställa denna.

- 28 EIB har nämligen avhållit sig från att agera på ett sätt som skulle kunna hindra den framtida verkställigheten av domen i målet Hautem och har givit sökanden garantier för ett korrekt verkställande när sakfrågan slutligt har avgjorts. Banken har således erbjudit sökanden att nedsätta ett belopp motsvarande de upplupna lönerna i allmänt förvar.
- 29 Sökandens invändning kan följaktligen inte riktas mot EIB:s skyldighet att ärligt och fullt ut verkställa domen i målet Hautem. En sådan invändning kan endast avse den frist inom vilken verkställighet skall ske.
- 30 EIB har anfört att den rimliga frist inom vilken domen i målet Hautem skall verkställas i detta fall bör bedömas mot bakgrund av den grundläggande invändning som har gjorts i överklagandet mot domslutet i denna dom och som för närvarande är föremål för domstolens prövning. Det är nämligen av högsta vikt att domstolen fastställer huruvida förhållandet mellan EIB och dess anställda regleras av tjänsteföreskrifter eller kontrakt. EIB har dessutom påstått att den har tagit hänsyn till sökandens rättssäkerhet, eftersom sökandens rättigheter inte fastställs slutligt förrän genom domstolens dom.
- 31 EIB har slutligen gjort gällande att banken, som har beaktat alla omständigheter i ärendet och sett till att sökandens rättigheter bevaras fullt ut för det fall domstolen skulle ogilla överklagandet, inte har begått något fel som kan leda till skadeståndsskyldighet.

Förstainstansrättens bedömning

- 32 Förstainstansrätten erinrar först om att det i artikel 41 i EIB:s tjänsteföreskrifter föreskrivs att "tvister mellan banken och dess personal skall avgöras av Europeiska gemenskapernas domstol".
- 33 Domstolen har dessutom i sin dom av den 15 juni 1976 i mål 110/75, Mills mot EIB (REG 1976, s. 955), angett att varje uppsägning av en vid EIB anställds kontrakt, som görs i strid mot bestämmelserna i detta kontrakt eller mot allmänna arbetsrättsliga principer kan förklaras ogiltig och att det ankommer på domstolen att i förekommande fall konstatera denna ogiltighet (punkterna 25 och 26). Domstolen har även påpekat att "en uppsägning av kontraktet i form av en 'uppsägning på grund av särskilda skäl', en disciplinåtgärd som föreskrivs i artikel 38 i EIB:s tjänsteföreskrifter, eventuellt kan förklaras ogiltig om domstolen finner att sådana skäl inte finns" (punkt 27).
- 34 Det kan därefter påpekas att i enlighet med artikel 233 EG skall "[d]en eller de institutioner vars rättsakt har förklarats ogiltig eller vars underlåtenhet att agera har förklarats strida mot detta fördrag... vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen".
- 35 I artikel 242 EG föreskrivs dessutom att "[t]alan som förs vid domstolen skall inte hindra verkställighet. Domstolen får dock om den anser att omständigheterna så kräver förordna om uppskov med verkställigheten av den påtalade rättsakten."

- 36 I förevarande fall framgår det av handlingarna att EIB inte har verkställt domen i målet Hautem och framför allt att banken har vägrat att verkställa domen innan domstolen har avkunnat dom i mål C-449/99 P.
- 37 EIB har nämligen genom skrivelser av den 8, 22 och 30 december 1999 vägrat att efterkomma sökandens ombuds begäran att verkställa domen i målet Hautem med motiveringen att ett sådant verkställande skulle strida mot god rättskipning, eftersom två punkter i domslutet i nämnda dom skall klargöras genom domstolens kommande dom i mål C-449/99 P.
- 38 Förstainstansrätten anmärker emellertid att EIB inte har ansökt om interimistiska åtgärder för att få uppskov med verkställigheten av den överklagade domen. EIB kan följaktligen inte påstå att det utgör god rättskipning att avvakta domstolens dom. Såsom det har angivits ovan skall den institution vars rättsakt har förklarats ogiltig vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa domen. Det ankommer endast på domstolen att, om den anser att omständigheterna så kräver, förordna om uppskov med verkställigheten av den påtalade rättsakten.
- 39 EIB har i detta avseende gjort gällande att skälet till att banken inte ansåg det lägligt att ansöka om uppskov med verkställigheten var att uppskov, mot bakgrund av den praxis som finns på området, inte skulle ha beviljats eftersom ett organ som EIB aldrig skulle kunna styrka att det förelåg en irreparabel skada. Denna förutsättning för uppskov med verkställighet var säkerligen inte uppfylld och EIB skulle ha fått svaret att banken, för det fall dess överklagande skulle bifallas, kunde utnyttja de rättsmedel som stod till dess förfogande för att återfå alla medel som eventuellt hade utbetalats till sökanden. Under dessa omständigheter synes EIB medvetet ha agerat på ett sådant sätt att banken rent faktiskt åtnjutit ett uppskov med verkställighet som den inte ansåg sig kunna erhålla på

laglig väg och dess agerande utgör därför ett åsidosättande av bestämmelserna i fördraget.

- 40 Vad beträffar EIB:s erbjudande att i allmänt förvar nedsätta den summa som motsvarar de upplupna löner som sökanden skulle ha uppburit efter uppsägningen, räcker det att konstatera att en sådan åtgärd inte överensstämmer med domslutet i domen i målet Hautem och följaktligen inte kan betraktas som en åtgärd för att verkställa nämnda dom. Den omständigheten att en sådan åtgärd, enligt EIB, skulle ge sökanden alla garantier för ett korrekt verkställande förändrar inte denna slutsats. Det kan nämligen erinras om att det endast ankommer på domstolen att, med stöd av artikel 243 EG, föreskriva de interimistiska åtgärder som den anser nödvändiga, och det är inte en befogenhet som EIB kan tillskansas sig.
- 41 EIB kan inte heller åberopa att den rimliga fristen, inom vilken domen i målet Hautem skall verkställas, ännu inte har löpt ut. Ett sådant argument kan endast beaktas om EIB antingen hade börjat vidta nödvändiga åtgärder för att verkställa nämnda dom eller givit uttryck för en avsikt att vidta sådana åtgärder utan att ännu ha haft tillräckligt med tid att genomföra dem av ekonomiska eller administrativa skäl. Sådana skäl har emellertid inte åberopats av EIB. Tvärtom har EIB, som framgår av den ovannämnda skriftväxlingen och EIB:s ombuds yttranden under förhandlingen, klart givit uttryck för sin avsikt att inte verkställa domen i målet Hautem i avvaktan på att domstolens dom avkunnas.
- 42 Slutligen, vad gäller argumentet att det skulle vara av största vikt att domstolen avgör huruvida förhållandet mellan EIB och dess anställda regleras av tjänsteföreskrifter eller kontrakt, räcker det att påpeka att verkställigheten av domen i målet Hautem inte innebär en bedömning på förhand av den slutsats som domstolen kan komma fram till avseende denna fråga i domen i det överklagade målet. Det kan dessutom konstateras att domstolen i det ovannämnda målet Mills mot EIB (punkt 22) fann att ”den ordning som anammats för förhållandet mellan banken och dess anställda [var] av kontraktuell natur”.

- 43 Av vad ovan anförts följer att EIB:s agerande, att vägra vidta någon som helst konkret åtgärd för att verkställa domen i målet Hautem, utgör ett åsidosättande av artikel 233 EG och, följaktligen, ett rättsstridigt agerande som kan leda till att gemenskapens utomobligatoriska skadeståndsansvar uppkommer (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 8 oktober 1992 i mål T-84/91, Meskens mot parlamentet, REG 1992, s. II-2335, punkt 81, som fastställdes genom domstolens dom av den 9 augusti 1994 i mål C-412/92 P, parlamentet mot Meskens, REG 1994, s. I-3757, och domen i det ovannämnda målet Frederiksen mot parlamentet, punkt 96).

Huruvida en skada har uppkommit och huruvida orsakssamband föreligger

Parternas argument

- 44 Sökanden har gjort gällande att han har lidit en ideell skada på grund av att EIB inte har verkställt domen i målet Hautem.
- 45 Han har påpekat att han och hans familj befinner sig i en situation präglad av osäkerhet. Trots att det finns en dom i vilken hans talan har bifallits och vars verkställande skulle återupprätta hans rättigheter, måste han vänta på utgången av överklagandet trots att EIB inte har begärt uppskov med verkställigheten av denna dom.
- 46 Sökanden har i detta avseende anført att hans aktuella situation är mycket känslig. Förutom de ekonomiska problem som har uppkommit till följd av

uppsägningsbeslutet och som hela tiden förvärras, och trots att han har rätt att inte befinna sig i en arbetssökande situation, befinner han sig inte heller i den situationen att han är anställd av EIB.

- 47 Underlåtenheten att verkställa domen i målet Hautem väcker dessutom tvivel i fråga om sökandens kapacitet och yrkesheder. Eventuella arbetsgivare som han kan tänkas ta kontakt med kan med all rätt tvivla på hans yrkesmässiga kompetens (förstainstansrättens dom av den 26 oktober 1993 i mål T-59/92, Renato Caronna mot kommissionen, REG 1993, s. II-1129).
- 48 EIB har för det första bestritt att det föreligger någon ideell skada. Banken har gjort gällande att det är minst sagt fräckt av sökanden att åberopa sin heder, med tanke på att han har gjort sig skyldig till ett agerande som, även om det inte av förstainstansrätten ansågs motivera en uppsägning, trots allt ansågs allvarligt. EIB har anfört att den under alla omständigheter inte har diskuterat sökandens heder, inte ens indirekt och särskilt inte i närvaro av arbetsgivare som han har tagit kontakt med för att finna ett arbete.
- 49 EIB har för det andra gjort gällande att det inte finns något direkt orsakssamband mellan det förmodade felet och den skada som sökanden anser sig ha lidit.
- 50 Mot bakgrund av att den skada som sökanden har åberopat hänför sig till konsekvenserna av uppsägningsbeslutet och inte till konsekvenserna av att domen i målet Hautem inte har verkställts, har det inte bevisats att en sådan skada inte hade uppkommit om EIB hade verkställt domen på ett korrekt sätt.

Förstainstansrättens bedömning

- 51 Vad gäller skadan är det viktigt att påpeka att en institutions eller ett gemenskapsrättsligt organs vägran att verkställa en dom av förstainstansrätten utgör — även om en sådan vägran är begränsad i tid till perioden mellan avkunnandet av denna dom och avkunnandet av domstolens dom i det överklagade målet — en kränkning av det förtroende som varje rättssubjekt skall kunna ha för det gemenskapsrättsliga systemet, vilket i synnerhet grundar sig på att avgöranden som meddelas av gemenskapsdomstolarna följs. Oberoende av den ekonomiska skada som skulle kunna uppkomma på grund av att en dom inte verkställs, medför en uttrycklig vägran att verkställa domen i sig en ideell skada för den part vars talan har bifallits.
- 52 EIB:s rättsstridiga agerande har dessutom obestridligt försatt sökanden i ett långvarigt tillstånd av osäkerhet och oro vad gäller erkännandet av hans rättigheter och hans yrkesmässiga framtid, eftersom hans aktuella yrkesmässiga ställnings obestämda karaktär är orsak till hans svårigheter att finna en anställning. Denna situation ger klart upphov till en ideell skada (dom i det ovannämnda målet Meskens mot parlamentet, punkt 89, och dom i det ovannämnda målet Frederiksen mot parlamentet, punkterna 110 och 112).
- 53 Vad gäller orsakssambandet räcker det att konstatera att den ideella skada som sökanden har lidit är direkt orsakad av EIB:s beslut att inte verkställa domen i målet Hautem och skulle inte ha uppkommit om EIB hade verkställt denna dom på ett korrekt sätt.
- 54 Härav följer att det finns ett orsakssamband mellan EIB:s rättsstridiga agerande och skadan.

Slutsats

- 55 Med hänsyn till de särskilda omständigheterna i förevarande mål och med beaktande av den betydande ideella skada som sökanden har lidit finner förstainstansrätten att sökanden är skäligen tillgodosedd med 25 000 euro som ersättning för denna skada.

Rättegångskostnader

- 56 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Enligt artikel 88 i rättegångsreglerna skall emellertid institutionerna bära sina kostnader i tvister mellan gemenskaperna och deras anställda.
- 57 I målet avseende huvudsaken har sökanden yrkat att EIB skall förpliktas att ersätta samtliga rättegångskostnader. Eftersom EIB har tappat målet i huvudsaken skall sökandens yrkande bifallas.
- 58 Sökanden har tappat det interimistiska förfarandet. Vardera parten skall därför bära sina egna kostnader hänförliga till detta förfarande.
- 59 Enligt artikel 97.3 i rättegångsreglerna kan rätten i sitt beslut rörande rättegångskostnader förordna att de medel som har utgivits för rättshjälp skall återbetalas

till rättens kassa. Sådana medel skall återkrävas genom justitiesekreterarens försorg från den part som har förpliktats att betala dem.

- 60 Ordföranden på förstainstansrättens femte avdelning beviljade genom beslut av den 26 juni 2000 sökanden rättshjälp till en högsta summa av 8 000 euro. Ett förskott på 3 000 euro har beviljats sökandens advokat i form av ersättning för utlägg och arvode. EIB skall därför till rättens kassa betala 3 000 euro, eller den mindre summa som sökanden kan styrka som kostnad i samband med målet i huvudsaken. Om kostnaderna hänförliga till förfarandet i huvudsaken överstiger 3 000 euro skall det återstående beloppet betalas av EIB direkt till sökanden.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (femte avdelningen)

följande dom:

- 1) Europeiska investeringsbanken skall till sökanden betala skadestånd med 25 000 euro som ersättning för den ideella skada sökanden har lidit.

- 2) Europeiska investeringsbanken skall ersätta de rättegångskostnader som hänför sig till målet i huvudsaken.
- 3) Europeiska investeringsbanken skall till förstainstansrättens kassa betala en summa av 3 000 euro eller den mindre summa som sökanden kan styrka som kostnader hänförliga till målet i huvudsaken.
- 4) Vardera parten skall bära sin rättegångskostnad i det interimistiska förfarandet.

García-Valdecasas

Lindh

Cooke

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 12 december 2000.

H. Jung

Justitiesekreterare

P. Lindh

Ordförande